

TƏLƏBƏ HÜQUQŞÜNASLAR ÜÇÜN TƏLİM PROQRAMI

Proqramın məqsədi - Yerli məhkəmələr və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi üzrə tələbə hüquqşünasların təcrübə qazanmasını təmin etməkdir.

Proqramın məzmunu - Təlim müddətində iştirakçılar Azərbaycanda olan məhkəmə sistemi və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi haqqında nəzəri məlumat alırlar. Bundan başqa, məhkəmə nədir, necə formalaşır, səlahiyyətlərinə nələr daxildir kimi suallara cavab axtarırlar. Təlimin əsas hissəsi praktikaya yönümlüdür və bu hissədə tələbələr bütün məhkəmə instansiyalarına hipotetik və ya real işlər əsasında şikayətlər hazırlayırlar.

Proqramdan istifadə qaydaları - Bu proqram Media Hüquq Qrupunun (MRG) təşəbbüsü ilə hüquqşünas-təlimçilər Emin Abbasov və Vəfa Rüstəm tərəfindən hazırlanıb. Proqramın tam və ya bir hissəsindən faydalanmaq istəyənlərdən MRG-nin və eləcə də, Emin Abbasov və Vəfa Rüstəmin adlarını qeyd etməyi xahiş edirik.

Proqramın mövzuları

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi

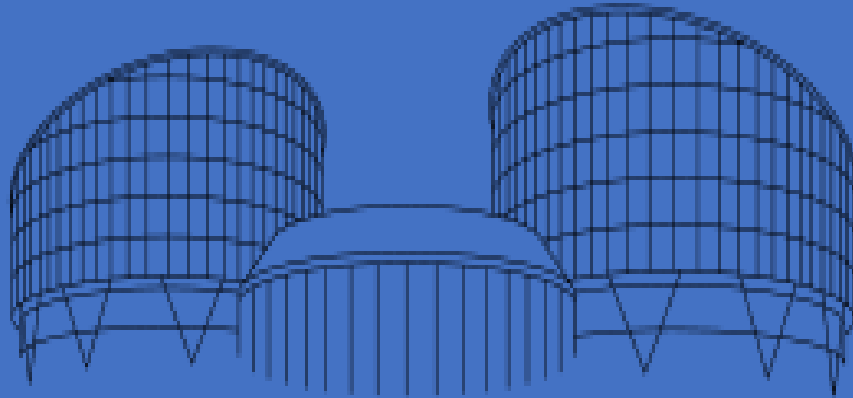
- a. *Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi nədir və necə formalaşır*
- b. *Precedent hüququ nədir*
- c. *Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə ərizə necə yazılır*
- d. *Precedent hüququndan və sübutların istifadə qaydası, faktların təhlili, hüquqi analizin aparılması və arqumentlərin formalaşdırılması*
- e. *Kazuz həlli*

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi üçün hazırlanmış təlim proqramının məzmunu

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsində işlərin aparılması
bacarıqlarının artırılması

PPT

Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası və Məhkəmə

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Bu təqdimat Avropa İttifaqının və Avropa Şurasının Birgə Proqramı “Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququnun Azərbaycanda tətbiqi” layihəsi çərçivəsində praktiki hüquqşünaslar, hüquq müdafiəçiləri üçün hazırlanmışdır

İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Avropa Konvensiyası

- Konvensiyanın strukturu: əsas hüquqlar, hüquqların iyerarxiyası və öhdəliklərdən geriçəkilmə;
- Avropa Məhkəməsi: Konvensiyaya yanaşması; şərh etmə metodları; muxtar konsepsiyalar; və Məhkəmənin subsidiar rolu;
- Ərizələrə baxılması və qərarların üzv ölkələrdə icrası.
- AİHM-də islahatlar: 14, 15 və 16 sayılı protokollar.

Konvensiyanın Strukturu

- **Konvensiyanın 1-ci maddəsi.**
- **Konvensiyanın birinci Bölməsi. 2-18-ci maddələr.**
 - **Orijinal maddələrə əlavə olaraq protokollar ilə genişləndirilib.**
- **Konvensiyanın ikinci Bölməsi. 19-51. Məhkəmənin səlahiyyətləri, hakimlərin seçilməsi, və məhkəməyə müraciət qaydaları.**
- **Konvensiyanın üçüncü hissəsi. 52-59. Baş Katibə müraciətlər, Nazirlər Komitəsinin səlahiyyətləri, imzalanma və denonsasiya kimi məsələləri.**

Konvensiya QORUYUR

- Yaşamaq hüququnu (*Maddə 2*)
- Azadlıq və toxunulmazlıq hüququ (*Maddə 5*)
- Ədalətli Məhkəmə araşdırması hüququ (*Maddə 6*)
- Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ (*Maddə 8*)
- Fikir, Vicdan və Din Azadlığı (*Maddə 9*)
- İfadə Azadlığı (*Maddə 10*)
- Yığıncaqlar və birləşmək azadlığı (*Maddə 11*)
- Mülkiyyətin müdafiəsi hüququnu (*Maddə 1, 1 Saylı Protokol*)

Konvensiya QADAĞAN EDİR:

- İlgəncə və pis rəftarı (Maddə 3)
- Köləliyi və məcburi əməyi (Maddə 4)
- Qanunda nəzərdə tutulmamış cəzanın verilməsini (Maddə 7)
- Konvensiyada nəzərdə tutulan hüquqlardan istifadəyə dair ayrışdırılış (Maddə 14)
- Hüquqlardan sui istifadəni (Maddə 17)

Konvensiya inkişaf edir...

- İnkişaf edir:
 - Protokollar ilə yeni hüquqlar əlavə edildikdə: (məsələn bütün hallarda ölüm cəzasının ləğvinə dair 13 Saylı Protokol və yaxud Ayrışdırılışın bütün hallarının aradan qaldırılması haqqında 12 Saylı Protokol)
 - Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi tərəfindən Konvensiyanın müddəalarını şərh etmək yolu ilə (hüquqların genişlənməsi) Məhkəmənin presedent hüququnda. (Məhkəmənin canlı alət rolu)

Konvensiya və protokollarda nəzərdə tutulan hüquqların iyerarxiyası

Mütləq hüquqlar (Absolute Rights)	Məhdud hüquqlar (Limited Rights)	Nisbi hüquqlar (Qualified Rights)
Maddə 2 Maddə 3 Maddə 4 (1) Maddə 7 6 və 13 saylı Protokollar (ratifikasiya edən dövlətlər üçün) 7 saylı Protokolun 4-cü maddəsi	Maddə 5 Maddə 6	Maddə 8-11 1 saylı Protokolun 1-3-cü maddələri

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (Avropa Məhkəməsi)

- 1959-cu ildə təsis edildi.
- Konvensiyaya 11 sayılı Protokol (1998)
 - Daimi əsaslar ilə yaradılan məhkəməyə birbaşa müraciət hüququnun yaranması

14 sayılı Protokolun qüvvəyə minməsindən sonra Məhkəmənin əsas xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

- AİHM hakimi hər üzv dövlət tərəfindən təqdim edilən və AŞPA tərəfindən 9 illiyinə və təkrar seçilmək hüququ olmadan seçilir.
- Hər hakim 70 yaşında istefaya getməlidir. İstisna hal: hakimlərin 2/3 rəyi
- Məhkəmə beş seksiyaya bölünmüşdür.
- Məhkəmə tək hakim formasında, 3 hakimdən ibarət komitədə, 7 hakimdən ibarət palatada və ya 17 hakimdən ibarət böyük palatada işləyir.
- İnsan hüquqları Komissarının müdaxiləsi
- Böyük palataya 2 qrupun rotasiyası ilə 3 illiyinə təsis edilir.
- Büdcə: 76, 165, 500 Avro (2016)

Məhkəmədə işə baxılma

- İki əsas mərhələ

1) **Qəbul edilənlilik mərhələsi** (Sərt meyarlara əməl olunan ərizə verilməsi tələb olunur)

2) **Baxış mərhələsi** (Ərizələrin yoxlanılması)

Məhkəmənin iş yükü

- 1960-cı ildə - 10 qərar
- 1970-ci ildə 26 qərar

- 1980-ci ildə - 169 qərar
- 1990-cı ildə 50 qərar
- 2003-cü ildə 703 qərar
- 2010-cu ildə 2607 qərar(38 500 qəbuledilməzlik və siyahıdan çıxarılma ilə bağlı qərarlar

Konvensiyanın şərh metodları

- Konvensiyanın şərh. *Beynəlxalq Müqavilələr Hüququ haqqında 1969-cu il Vyana Konvensiyası. Maddə.31. Nümunə üçün, bax: Golder v Böyük Britaniyaya qarşı (n 18) [33]-[34].*
- Intentionalism. *Nəzərdə tutulan mənaya uyğun şərh. Travaux Preparatoires (hazırlıq işləri). Banković v Başqaları Belçikaya v başqalarına qarşı.*
- Textualist. Mətnçi yanaşma şərh. *Johnston and Others v Ireland. (şəraitinə əsaslanan təfsir, hazırlanmış və ya qüvvəyə mindiyi zaman olduğu kimi, şərtlərin adi mənasını verən bir şərtidir.)*

- Bu şərh doktrinaları məhkəmənin tez-tez baş vurduğu şərh metodları deyil.

Konvensiyanın şərh metodları

- Konvensiyanın şərh. *Beynəlxalq Müqavilələr Hüququ haqqında 1969-cu il Vyana Konvensiyası. Maddə.31. Nümunə üçün, bax: Golder v Böyük Britaniyaya qarşı (n 18) [33]-[34].*
- Intentionalism. *Nəzərdə tutulan mənaya uyğun şərh. Travaux Preparatoires (hazırlıq işləri). Banković v Başqaları Belçikaya v başqalarına qarşı.*
- Textualist. Mətnçi yanaşma şərh. *Johnston and Others v Ireland. (şəraitinə əsaslanan təfsir, hazırlanmış və ya qüvvəyə mindiyi zaman olduğu kimi, şərtlərin adi mənasını verən bir şərtidir.)*

- Bu şərh doktrinaları məhkəmənin tez-tez baş vurduğu şərh metodları deyil.

Konvensiya: Məqsədi və ya şərh istinadları

- ... İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannaməni nəzərə alaraq;
- Avropa Şurasının məqsədinin onun üzvləri arasında böyük birliyə nail olmaqdan ibarət olduğunu və bu məqsədlərə nail olmanın əsas vasitələrindən birinin insan hüquqları və əsas azadlıqlarının dəstəklənməsi və gələcək reallaşdırılması...;
- ... həqiqi demokratik siyasi rejim, digər tərəfdən ümumi anlaşma ...;
- ... siyasi ənənələrin, idealların, azadlığın və hüququn aliliyinin ümumi irsinə malik olan bəzi hüquqların kollektiv həyata keçirilməsinin...

Konvensiyanın şərhı: Məhkəmənin Presedent hüququ

- 1. Qanunilik
- 2. Zərurilik
- 3. Mütənasiblik
- Ayrıseçkiliyin qadağası
 - 1. Subsidiarlıq;
 - 2. Dördüncü instansiya;
 - 3. Mülahizə sərbəstliyi;
- Praktiki və səmərəli

Konvensiyanın şərhı: «Muxtar Konsepsiyalar» və «evalyuativ şərh»

- ... milli qanunvericiliklərdən asılı olmaması;
 - *mili qanunvericilik yalnız nisbi dəyərə malikdir və başlanğıc nöqtə kimi çıxış edir və konvensiya kontekstində müstəqil bir məna kimi şərh edilməlidir.*
- Konvensiya canlı alət kimi; (evalyuativ təfsir)
 - **Dougoz v Greece** (*həbsdə saxlama şəraiti: pis rəftar*)
- ... konvensiyanın praktiki və səmərəli şərhı;
 - *Golder v. UK* (*Ədalətli araşdırma: məhkəməyə çatımlılıq*)

Konvensiya «canlı alət» kimi

- Günün şərtləri və standartları;
- Razılığa gələn ölkələr arasında ortaq və ümumi...
- Şikayət edilən dövlətin (hökumət orqanlarının yaxud ictimai fikrinin) qəbul etdiyi standartlar.
- Yeni məhkəmə: Konsensusdan ümumi dəyərlərə doğru

Muxtar anlayışlar vs. Fərqi Yanaşmalar

Sahiblik ev anlayışına daxil olmaq üçün kifayətdirmi? (Gillou Britaniyaya qarşı (1986).

Biznes məkanları ev hesab olunurmu?

VƏ YAXUD:

Kommunikasiyanın məzmunu yazışma sirtinin toxulumazlığı üçün hər hansı rol oynayırımı?

Yazışmanı göndərən və ya qəbul edən fərdin şəxsiyyəti hər hansı rol oynayırımı?

Məqsədli təfsir

- Avropa Konsensusu. A, B, C v.İrlandiya (?)
- Demokratiya. (*Birləşmiş Kommunist partiyası v türkiyəyə qarşı. 1998*)
- İnsan ləyaqəti. (*Pretty v Britaniyaya qarşı. 2002*)
- Hüququn aliliyi. (*Klass və başqaları Almaniyaya qarşı. 1978*)
- Konstitusion dəyərlər. (*Loizidou v. Turkey*)

Subsidiarlıq prinsipi

? Subsidiarlıq prinsipinə harada müraciət olunur ?

- Harada ki, üst-üstə düşən səlahiyyətlər olduqda
- Milli və ya daha aşağı səviyyələrdə mübahisənin həlli üçün imkanlar olduqda
- Nə vaxt müraciət olunur ?

- Məhdudlaşdırıcı müddəaları olan maddələr ilə əlaqəli məsələlərdə
- Mütləq hüquqlarda aid olmayan hüquqlar ilə bağlı məsələlərdə

Qərarların icrası

- Fərdi tədbirlər;
- Ümumi tədbirlər;
- Təcili tədbirlər.

Məhkəmənin prioritet ərizələr siyasəti: İşlərin sürətləndirilməsi

- 1-ci kateqoriya: Təcili ərizələr. Həyat və sağlamlıq üçün təhlükə. Uşaqlar, YENİ: 31 may 2017. Jurnalistlər.
- 2-ci kateqoriya: Konvensiyanın səmərəli fəaliyyətini təhlükə altına qoyan hallar ilə bağlı ərizələr;
- 3-cü kateqoriya: fərdin fiziki sağlamlığına və şərəf/ləyaqətinə təhlükə törətmə ehtimalı böyük olan hallarla bağlı ərizələr (Konvensiyanın 2,3,4-cü maddələri və ya 5-ci maddəsinin 1-ci bəndi ilə bağlı pozuntular);
- 4-cü kateqoriya: Konvensiyanın digər müddəaları ilə bağlı və kifayət qədər yaxşı əsaslandırılmış pozuntulara dair ərizələr;
- 5-ci kateqoriya: eə ərizələr ki, orada qeyd olunan mübahisə predmeti vaxtilə Avropa Məhkəməsi tərəfindən baxılmış işlərin predmeti ilə bənzərdir və Avropa Məhkəməsinin bu sahədə artıq oturuşum presedent praktikası mövcuddur.
- 6-cı kateqoriya: qəbul edilənliyi (Konvensiyanın 35-ci maddəsi) şübhə doğuran ərizələr;
- 7-ci kateqoriya: aşkar qəbul edilməz şikayətlərlə bağlı ərizələr.

Məhkəmədə işə baxılmaya başlanılma

- Komunikasiya mərhələsinə hazırlıq
- İşin faktiki hallarının və müşahidələri tərəflərdən tələb etmə
- Dövlətə məlumat verə bilər ki, presedent hüququna görə onun müşahidələrinə görə yoxdur

«Yarım qalmış işlər» «Ehtiyatda olan işlər» və ya «gözlənilən işlər»

- 2012 –ci ilin noyabrından sonra «brayton» konfransı
- Kriteriyalara cavab verməyən işlər
- Bir il ərzində hazırlanmayan işlər
- Komunikasiya olunan amma 2 il ərzində qərarı çıxmayan işlər
- Gözlənilən işlər məhkəmənin daimi nəzarətinə tabe olan işlərdir. Xüsusi ilə əgər onlar prioritet işlər kateqoriyasına aid edilsə...

Yeni İslahatlar

İnterlaken (2010) – İzmir (2011) - Brighton (2012) – Brussels (2015) – Copenhagen (2018-April)

- Protocol 14: Necə işləyir ?
 - 14: De Minimis...
 - Pilot Qərarlar...
 - "Filterləmə"...
- Protocol 15: Nə yeniliklər var ?
 - Preambulanın sonuna 5-ci paraqraf (subsidiarlıq,mülahizə sərbəstliyi) əlavə edir.
 - Məhkəməyə müraciət müddəti: 4 ay
 - 35.3.b.
- Protocol 16:
 - AİHM-nin məsləhətçi rolu.
 - İnsan hüquqları komissarı və üzv ölkənin rəy vermə və dinləmələrdə iştirakı.

DİQQƏTİNİZƏ GÖRƏ TƏŞƏKKÜR EDİRƏM

Emin Abbasov

abbasov.eminn@gmail.com

055 223 92 40

Kazus

BC və DQ v Azərbaycanca qarşı

İddiaçıların yerli məhkəmə orqanlarına təqdim etdikləri ərizələri və şikayətlərindən çıxarışlar və məhkəmə orqanlarının qərarları barədə

İddiaçılar Səbail rayonu, Əhəd Yaqubov küçəsi 106 ünvanında qeydiyyatda olan və yaşayan məcburi köçkün olan Bəbirov Cavanşir və Dadaşov Qadir və onların ailə üzvləridir. İddiaçılar 1993-cü il tarixində işğal altında olan Füzuli və Cəbrayıl rayonlarından məcburi köçkün düşmüş və 1993-cü il tarixdən etibarən Səbail rayonu Əhəd Yaqubov küçəsində yerləşən dövlət şirkətinə məxsus yataqxanada yerləşən bir otaqlı mənzillərdə (hər biri 21 kv.m olan) məskunlaşmış və yaşayırlar.

İddiaçı Bəbirov Cavanşirin hazırda 56 yaşı var. Həyat yoldaşı Bəbirova Cəmilənin hazırda 58 yaşı var. Bəbirov Cavanşir və Cəmilənin 1985-ci ildə anadan olan bir oğlu və 1997 və 1998-ci illərdə anadan olan iki qızı var.

İddiaçı Dadaşov Qadirin hazırda 58 yaşı var. Həyat yoldaşı Dadaşova Aygünün hazırda 60 yaşı var. Dadaşov Qadir və Aygünün 1990-ci ildə anadan olan 2 qız övladı və 1997 və 1999-cu ildə anadan olan 2 oğlu var. Dadaşov Qadirin 80 yaşlı olan anası da onlarla birgə yaşayır.

1996-cı ildən başlayaraq Bəbirov Cavanşir (bundan sonra BC) və Dadaşov Qadir (bundan sonra DQ) yerli icra hakimiyyəti orqanlarına çoxlu sayda müraciətlər edərək ailə üzvlərinin çox olduğunun və uşaqlarının böyüdüynün nəzərə alınmasını və buna görə yataqxana ərazisinə yaxın ərazidəki boş torpaq sahələlərində fərdi yaşayış evi tikmək üçün icazə verilməsini xahiş etdilər. 1999-cü ildə yerli icra hakimiyyəti və yerli bələdiyyə hər iki iddiaçıya hər biri 6 sot olmaqla torpaq sahəsində fərdi yaşayış evi tikməyə etiraz etmədi. Yerli icra və bələdiyyə orqanları hazırda həmin torpaq sahəsinə dair sənədləri sonra təqdim edəcəklərini və iddiaçılara ev tikməyə başlayaca biləcəklərini bildirdilər. İddiaçılar fərdi yaşayış evlərini 2000-ci ildən tikməyə başladılar. 2005-ci ildə hər iki ev hazır oldu. BC-yə məxsus ətrafi hasarlanmış 3 sot torpaq sahəsinin üzərində olan evin ölçüləri 120 kv.m idi. DQ-yə məxsus ev isə ətrafi hasarlanmış 3 sot torpaq sahəsinin üzərində olmaqla 160 kv.m idi.

Fərdi yaşayış evinin tikintisinə və orada məskunlaşmağa Səbail icra hakimiyyəti və ya Səbail rayon bələdiyyəsi heç vaxt rəsmi və ya qeyri rəsmi şəkildə etiraz bildirmədilər. BC və DQ fərdi yaşayış evləri üzrə həm torpaq, həm də əmlak vergisini 2005-ci il tarixindən etibarən hər il yerli bələdiyyənin bank hesabına

ödəməyə başladılar. İddiaçıların yaşadıkları fərdi yaşayış evləri bütün komunal xidmətlər ilə təchiz olunmuşdu. Fərdi yaşayış evinin qonşuluğunda yüzlərlə fərdi yaşayış evləri, ictimai iaşə obyektləri var idi.

Hər bir fərdi yaşayış evi üzrə ayrıca 2012-ci il tarixində Səbail bələdiyyəsi ilə bağlanmış 11 iyul 2011-ci il tarixli 03 sayılı müqaviləyə əsasən **“Emlak-2008” MMC** tərəfindən fiziki və hüquqi şəxslərin istifadəsində olan əmlakın qiymətləndirilməsi və torpaqların inventarlaşdırılmasına dair hesabat cədvəli ilə inventarlaşdırılıb və qiymətləndirilib. Fərdi yaşayış evinin qiyməti BC-yə məxsus ev üzrə 63160.0 (altmış üç min altmış) manat, DQ-ə yməxsus əmlak üzrə isə 230 (iki yüz otuz min) manat kimi qiymətləndirilib.

2014-cü ilin fevral ayının əvvəlində Rayon İcra Hakimiyyətinin (bundan sonra RİH) nümayəndələri iddiaçıların yaşadıkları evlərə gələrək şifahi qaydada bildirdi ki, onlara məxsus fərdi yaşayış evlərinin söküləcəyini və əvəzində ev sahiblərinə müvafiq kompensasiya veriləcək.

RİH-nin nümayəndələri bildirdilər ki, köçürülməyə səbəb həmin ərazidə 2015-ci il 1-ci Avropa Olimpiya oyunlarının keçirilməsi məqsədi ilə idman üzgüçülük kompleksinin (hovuzunun) tikilməsidir. Bununla bağlı AR Prezidentinin 15 iyun 2013-cü il tarixli sərəncamı mövcuddur.

Lakin aprel ayının sonunda RİH-nin nümayəndələri iddiaçıların evinə birdaha gələrək onların söküləcəyi evlərinin əvəzində kompensasiya verilməyəcəyini lakin bunun əvəzində iddiaçılara Bakı şəhərinin kənarında (Masazır qəsəbəsi) məcburi köçkünlər üçün dövlət vəsaiti hesabına tikilən binalarda yerləşən mənzillər veriləcəyini bildirdilər. İddiaçılar buna etiraz etdilər. Çünki həmin mənzillər yerli qanunvericiliyə görə məcburi köçkünlərə “işğal altında olan torpaqlar azad olunana qədər” müvəqqəti istifadə hüququ ilə verilir və həmin mənzillər barəsində sərəncam vermək hüququ istisna olunurdu. İddiaçılar yalnız həmin mənzillərdə yaşaya bilərdilər.

2014-cü ilin 05 may tarixində tarixdə səhər 11:00 –də RİH-nin nümayəndələri və rayon polis idarəsinin əməkdaşlarının iştirakı ilə iddiaçı BC-nin evi zorla söküldü. Söküntü zamanı BC-nin həyat yoldaşı infarkt keçirdiyi əraziyə çağırılan təcili tibbi yardım xidmətinin təqdim etdiyi sənədlə təsdiq olundu. Söküntü zamanı evdə olan bütün əşyalar söküntü altında qaldı. Söküntünün aparılması zamanı BC-nin bacısı A söküntü prosesini telefonla qeydə aldığı üçün polis tərəfindən zorla polis şöbəsinə aparıldı. O axşama qədər orada saxlandıqdan sonra azad edildi. Söküntünü RİH-nin təlimat verdiyi işçilər əl alətləri ilə və əraziyə cəlb olunmuş ekskavator ilə söküblər. Söküntü prosesi və nəticəsində əks etdirən foto görüntülər mövcuddur.

Növbəti gün 06 may 2014-cü il tarixdə həmin şəxslər zorla və təxminən eyni qaydada DQ-nin fərdi yaşayış evinin həyatına özbaşına daxil olaraq, fərdi yaşayış evindəki bütün əşyaları maşınlarla yükləyərək, məcburi köçkünlər üçün nəzərdə tutulan Bakı şəhərindən kənarında tikilən binalara apardılar. Məcburi köçkünlər üçün nəzərdə tutulan həmin binalarda yerləşən mənzillər məcburi köçkünlərə Dağlıq Qarabağ işğaldan azad olunana qədər yalnız istifadə hüququ əsasında verilir. Daha sonra DQ və onun ailəsini zorla yaşadıkları evdən kənarlaşdırmaqla fərdi yaşayış evini söküblər.

Hər iki iddiaçı 102 xidmətinə müraciəti nəticəsiz qalıb. İddiaçılara məxsus fərdi yaşayış evlərini sökülərkən söküntü ərazisində yerləşən digər fərdi yaşayış evi sahibləri onlara məxsus evlərin sökülməsi nəticəsində maddi kompensasiya əldə ediblər.

Şikayətin mahiyyəti və hüquqi məsələlər

Yuxarıda baş verən hadisələr nəticəsində iddiaçılar yerli məhkəmələrə müraciət RİH hərəkətləri nəticəsində mülkiyyət və mənzil hüquqlarının, həmçinin pis rəftara məruz qalmamaq hüquqlarının pozulduğunu iddia ediblər.

İddiaçılar pozulmuş mülkiyyət hüquqlarının əvəzinin və dəymiş maddi və mənəvi ziyanın ödənilməsi tələbi ilə 1 saylı Bakı İnzibati İqtisadi Məhkəməsində (BİİM) Səbail RİH-nə qarşı iddia ərizəsi təqdim etdilər.

Birinci instansiya məhkəməsinin işin mahiyyəti üzrə qəbul etdiyi qərar

1 saylı BİİM 2014-cü il 4 noyabrda qəbul etdiyi qərar ilə ərizəçilərin tələbini rədd etdi. Qərarın təsviri hissəsində məhkəmə ilk növbədə fərdi yaşayış evlərinin iddiaçıların xüsusi mülkiyyətində olmadığını (torpaqlar bələdiyyəyə məxsus torpaq sahələrinin hüdudlarından kənarında və dövlət neft şirkətin məxsus torpaqlarda yerləşirdi) və bununla bərabər iddiaçıların dövlət tərəfindən tikilmiş fərdi yaşayış evlərinə köçürülməsi faktının mövcud olduğunu vurğulayaraq iddia tələblərini əsassız olduğu qeyd etdi. Məhkəmə hesab etdi ki, ərizəçilər tərəfindən təqdim edilən vergi ödənişləri və kommunal xidmətlərə dair ödənişlərə dair sənədlər və digər sübutlar özbaşına inşa edilmiş tikilini mülkiyyət hüquqi kimi qiymətləndirməyə əsas ola bilməz.

Məhkəmə Həmçinin fərdi yaşayış evlərinin zorla sökülməsinə dair təqdim edilən foto və şahid ifadələrinə baxmayaraq, evlərin zorla söküldüyünün müəyyən olunmadığı qənaətinə gəldi. Məhkəmə hesab etdi ki, evlər iddiaçıların özləri tərəfindən şəxsi məqsədlər üçün sökülərək aparılıb.

Apellyasiya şikayəti

İddiaçılar 2014-cü il 4 noyabr tarixli qərardan apellyasiya şikayəti verərək aşağıdakı qeydlərini irəli sürmüşdür:

- a) Birinci instansiya məhkəməsi iddiaçıların 10 ildən çoxdur ki, mübahisəsiz sahibliyində olan fərdi yaşayış evlərini mülkiyyət kimi qiymətləndirməyib. Həmçinin, birinci instansiya məhkəməsinin qərarında iddiaçıların evlərinin məhkəmə qərarı olmadan sökülməsinə və ictimai maraqlar naminə özgəninkiləşdirildiyini bildirsə də, "özgəninkiləşdirmənin" Konstitusiyanın müvafiq tələblərinə və Mülki Məcəllənin müvafiq normalarına (xüsusilə Mülki Məcəllənin 157.9-cu və 207-ci maddələri) uyğun şəkildə həyata keçirilmədiyinə münasibət bildirməmişdir.
- b) Mülkiyyətdən de facto məhrum etmə qanunsuz olmuşdur. Belə ki, qanunda nəzərdə tutulmuş qaydaya uyğun olaraq özgəninkiləşdirmə barədə hər hansı qərar qəbul edilməmişdir. Xüsusilə, cavabdehin məhkəmə prosesində göstərdiyi özgəninkiləşdirmənin əsasları qanunda nəzərdə tutulmuş özgəninkiləşdirmə üçün hüquqi əsaslardan hər hansı birinə uyğun deyildir və qanunun tələb etdiyi kimi özgəninkiləşdirmə ilə bağlı Nazirlər Kabineti tərəfindən hər hansı qərar qəbul edilməmişdir;

- c) Məhkəmə həmçinin iddiaçıların məhrum olduqları fərdi yaşayış evlərinin əvəzində müvəqqəti istifadə üçün köçürüldükləri dövlətə məxsus fərdi yaşayış evlərinin adekvat kompensasiya olub olmaması məsələsini də qiymətləndirməkdən yayınmışdır.

Bakı apellyasiya məhkəməsi apellyasiya şikayəti təmin etməmiş və birinci instansiya məhkəməsinin qərarını qüvvədə saxlayan 23 yanvar 2015-ci il tarixli qərar qəbul etmişdir. Apellyasiya məhkəməsi öz qərarında qeyd etdi ki, iddiaçılar *“Bakı şəhərində su idman sarayının tikilməsi zərurətindən irəli gələn dövlət ehtiyacının təmin edilməsi üçün köçürülmüşdür.”*

İddiaçılar apellyasiya məhkəməsinin 23 yanvar 2015-ci il tarixli qərarından kassasiya şikayətinə baxan Ali Məhkəmə 2015-ci ilin 23 may tarixli qərarı ilə kassasiya şikayətini təmin etməmiş apellyasiya məhkəməsinin qərarını qüvvədə saxladı.

Ali məhkəmənin 23 may 2015-ci il tarixli qərarı iddiaçının vəkilinin ünvanına 10 iyun 2015-ci il tarixində göndərildi. İddiaçının vəkilinin ünvanı dəyişdiyi üçün Ali məhkəmənin qərarı 20 iyunda göndərilən ünvanın poçt idarəsində “ünvandan köçüb” qeydi ilə geriyyə- Ali məhkəməyə qaytarıldı.

İddiaçının vəkili 15 avqust 2015-ci il tarixində ali məhkəmənin qərarının istənilməsi məqsədi ilə Ali Məhkəməyə rəsmi qaydada müraciət etdi. Ali Məhkəmənin qərarı İddiaçının vəkilinə rəsmi qaydada 05 sentyabr 2015-ci il tarixində təqdim edildi.

Tapşırıq:

- Yuxarıda qeyd olunan iş üzrə Avropa Məhkəməsinə təqdim etmək üçün ərizəni hazırlayın.
- Müvafiq olaraq ərizədə işin faktiki hallarını və iddi edilən Konvensiya və ya protokollarda qorunan hüquqların pozuntusunu əsaslandırın.
- Tapşırığın təqdim olunmasının son tarixi: üçün müddət: 28 iyun saat 18: 00.

Tapşırığa dair qaydalar və tövsiyələr:

- Ərizə formasının bütün bölmələri müvafiq qaydada doldurulmalıdır. Faktların ifadəsi bölməsinin ən azı iki səhifəsi istifadə olunmalıdır.
- Ərizənin hazırlanmasında Avropa Məhkəməsinin presedent hüququna müraciət etmək üçün <https://www.echr.coe.int>, <http://aihmaz.org>, <https://hudoc.echr.coe.int> və <http://academy-justice.gov.az/madde.php> internet resurslarından istifadə edə bilərsiniz.
- Bu tapşırığa uyğun olaraq [“ərizə formasının doldurulması qaydalarını”](#) və [“məhkəmə qaydalarını - ərizənin məzmunu”](#) təqdim edilir. (*üzərinə click edərək həmin sənədləri əldə edə bilərsiniz*)

Mövcud sənədlərin və faktların siyahısı

- 1 saylı BİİM 2014-cü il 4 noyabr tarixli qərarı
- Bakı apellyasiya məhkəməsinin 23 yanvar 2015-ci il tarixli qərarı
- Ali Məhkəmə 2015-ci ilin 23 may tarixli qərarı
- Bakı Su İdman Sarayının tikintisinə dair AR Prezidentinin 15 iyun 2013-cü il tarixli sərəncamı
- Evin sökülməsinə dair fotolar
- BC-nin ərinin infarkt keçirməsinə dair həkim rəyi
- Torpaq və əmlak vergisinin ödənilməsinə dair qəbzlər
- Komunal xidmətlərə dair ödəniş qəbzləri
- Məcburi köçkün statusuna dair sənədlər
- Fərdi yaşayış evinə qeydiyyatı dair MİS-in arayışı